

A MEGÚJULT ÓRALITURGIA

Március 15-én került könyvárusi forgalomba a Szentatyától febr. 2-án jóváhagyott „Institutio generalis de Liturgia Horarum“, azaz a megreformált egyházi zsolozsma bevezető, a régi „rubrikáknak“ megfelelő része. Ebből az érdekeltek megismerhették az új breviárium elveit és formáját. A reform munkáját végző bizottság tagjai a világ minden tájáról való, különböző kultúrákat és felfogásokat képviselő lelkipásztorok és tudósok voltak. Nyolc év folyamán több mint száz tervezetet vizsgáltak át. Június 23-án nyújtották át a pápának az új zsolozsmás könyv első kötetét, amelyet latinul a vatikáni Poliglotta nyomda adott ki. Ebből készülnek majd a püspöki karok gondozásában a nemzeti nyelvű fordítások. Június 23-i dátummal tette közzé VI. Pál pápa *Laudis Canticum* kezdetű apostoli konstitúcióját, amellyel hivatalosan bevezeti az egyházba az új zsolozsmát.

Konstitúciójának első részében a Szentatya a zsolozsma keletkezését és történetét foglalja össze. Ezután bemutatja az új zsolozsmát, kiemelve, hogy szerkesztésében milyen elveket követtek. Az új zsolozsmát úgy építették föl, hogy a zsinat óhajának megfelelően a lelkipásztori munkát végző papság helyzetét tartották szem előtt. De mivel a zsolozsma Isten egész népének imádsága, úgy újítták meg, hogy ne csak papok, hanem nem-pap szerzetesek és világi hívek is tudják imádkozni. A zsolozsma célja a nap óráinak megszentelése (innen a mai név: liturgia horarum, óraliturgia), ezért egyes részeit úgy állították össze, hogy ez megfeleljen a mai élet ütemének. Hogy csakugyan a lélek imádsága lehessen és belőle ki-ki lelki táplálékot nyerhessen, a szövegeket rövidítették, viszont változatosabbá tették. A zsoltárok átelmélkedéséhez segítséget nyújtanak az alap gondolatot kiemelő címek és antifonák, valamint az elmélyedésre szánt csendes időközök. A 150 zsoltárt nem egy, hanem négy hét leforgása alatt veszik sorra; néhány zsoltárt ill. részletet keménysége miatt elhagytak. A zsoltárok latin szövegéül a *Vulgata* revíziójára alakított bizottság fordítását vették. A zsolozsma sarkpontjait alkotó *Laudes*be és *Vesperás*ba több ó- és újszövetségi éneket (*canticum*) vettek föl. A *nocturnus*oknak megfelelő olvasmány-zsolozsmában kevesebb lett a zsoltárok száma és több az olvasmány. A szentírási olvasmányokat úgy válogatták össze, hogy megfeleljenek a napi miseliturgiának. A többi olvasmányt is bizonyos témák köré csoportosították, éspedig úgy, hogy az év folyamán az üdvösségtörténet egészét át lehessen elmélkedni. A szentatyák szövegei mellé fölvtették a lelki irodalom klasszikus és modern képviselőjének műveit is. Külön kötetben fog megjelenni az „ad libitum“ használható szövegek gyűjteménye. Az új breviáriumban nem kapott helyet semmi olyan, amit a történettudomány nem tud igazolni. A szentek életrajza az illető jellemét, lelki arculatát mutatja meg és azt, hogy milyen hivatást töltött be az egyházban.

Apostoli konstitúciója következő részében a pápa hangsúlyozza, hogy a keresztény imádság mindenekelőtt az egész embercsaládnak Jézus Krisztushoz csatlakozó és vele mondott imája. Ennek az imának az egységét Krisztus Szíve adja meg. A Szentírás különös erőt ad imáknak, ezért mondja az Egyház az új zsolozsmában is a zoltárokat és használja elmélkedése tárgyát a szentírási olvasmányokat. De a zsolozsma nemcsak hivatalos és közös ima, hanem egyéni lelki táplálék is, személyes elmélyülés és gazdagodás forrása. Azok, akiknek a breviárium mondása megbízatása és feladata, ne csak elvégzendő kötelességet, hanem igazi imát lássanak benne.

Végül a pápa gyakorlati utasításokat ad. Az új breviárium használatára mindjárt megjelenése után át lehet térni. Kötelező lesz használata attól az időponttól fogva, amikor az egyes országok püspöki kara a Szentszéktől jóváhagyott hazai nyelvű fordítás használatát bevezeti. A zsolozsmát akár az anyanyelven, akár latinul lehet mondani. Azok, akik előrehaladott koruk, vagy más ok miatt nehezen tudnának áttérni az új rendre, fópásztori engedéllyel egészen vagy részben a régít követhetik.

Lássuk most a bevezetésben említett *Institutio* szerkezetét és egy-két fontosabb részét. Őt fejezetből, 284 szakaszból áll. Az egyes fejezetek tárgya: a zsolozsma jelentősége az egyház életében; a nap óráinak megszentelése; a zsolozsma alkotóelemei; igazodás a liturgikus időszakhoz; a közös vagy ünnepélyes zsolozsmázás módja. Amint a zsinat utáni gyakorlatban általában, az *Institutio* nem előírásorozat, hanem főleg az óraliturgia jelentőségének és a végzésében kívánatos lelkületnek megvilágítása teológiai, biblikus, lelkipásztori szempontból. Ennek a törekvésnek szép példája az I. fejezet, amely a liturgikus imádság elvi alapjairól, fontosságáról szól. Krisztus a legfőbb imádkozó. Az Atya utólérhetetlen dicsőítésére emeli föl magában az emberi természetet, az egész emberiséget. Papi hivatalát az egyház által folytatja. A liturgikus istendícséret az egyház lelkipásztori tevékenységének is forrása és betetőzője. Nemcsak az egyéni megszentelődést szolgálja, hanem Krisztus által közbenjár az Atyánál a világ üdvösségéért és minden szükségéért. Elsődleges célja azonban a misztikus test istendícsérete. A zsolozsmázó tehát a dicsőítés nagy művének részese és az emberiség küldötte. Igyekezzék ezt tudatosan és figyelmesen, „digne, attente et devote” tenni, lelke legyen összhangban szavaival.

A liturgikus órák beosztásával a 2. fejezet foglalkozik. Az új officium terjedelmileg kb. azonos a mostanival. A prima eltörlésével hét óra maradt, ezek közül 3 fakultatív: a kis órák közül tetszés szerint választ ki az imádkozó egyet, vagy ha akarja, elmondhatja mind a hármat is. A napi officiumot, úgy mint eddig, az *invitatorium* vezeti be: antifona és a 94., vagy ehelyett a 99., 66. vagy 23. zoltár. A *laudes* a reggel és a feltámadás kettős lendületével a napi istendícséret szép nyitánya, a *vesperás* pedig szürkület táján a napi munka záróakkordja. Mindkettő (a „*Deus in adiutorium*” fohász után)

most a himnusszal kezdődik: ez adja meg az alapszínezetet. Az óra törzsét 3-3 zsoltár alkotja, ezek közül a laudesben egy mindig ószövetségi canticum, egy pedig dicsőítő zsoltár; a vesperásban két zsoltár mellett az apostoli levelekből, vagy az Apokalipsziszból vett „ének” szerepel. A zsoltárok után következnek a rövid olvasmány, szövege naponta más és más. Helyette hosszabb szöveg is vehető a zsolozsma vagy a mise olvasmányaiból, vagy külön lectionariumból, különösen ha a nép részvételével végzik. Sőt ilyenkor jó, ha az olvasmányt magyarázat (homília) is követi. Az olvasmány „visszhangja” a responsorium breve (vagy helyette népének). Az antifona keretébe foglalt evangéliumi ének (Benedictus ill. Magnificat) az óra tetőpontja. Utána a napszaknak megfelelő könyörgések következnek, majd közösen, hangosan elmondott Miatyánk. A befejezés: könyörgés és elbocsátás (a mise formulái szerint).

A régi matutinumot helyettesítő olvasmány-officiumról már volt szó. A nap bármely szakában végezhető. A „hora media” szerkezete nagyjából azonos a mai kis órakéval. A bevezető himnusz (azonos a mostaniakkal) üti meg a napszaknak megfelelő alaphangot. — A completorium is a himnusszal kezdődik, ezt két zsoltár követi, de bármikor mondhatók a vasárnapi zsoltárok is. Mint az éjszakai nyugodalmat megelőző imádságot akkor is el kell mondani, ha ez a nyugalom éjfél után kezdődik.

Az Institutio a zsolozsma kötelezettségét a következőkben határozza meg: „A püspökök és a többi szent szolgál, akik az Egyháztól az óraliturgia megünneplésének parancsát kapták, mondják el mindennap teljes egészében (integrum eius cursum cotidie persolvant), a lehetőség szerint az egyes órák csillagászati idejéhez igazodva.” A diákonusok ebbeli kötelezettségét a püspöki kar állapítja meg, a szerzetesek szabályaikhoz igazodnak. Azokat a szerzeteket, amelyekben nem kötelező a zsolozsma, valamint a világiakat az Institutio melegen invitálja, hogy a lehetőség szerint osztozzanak az Egyház imájában.

A megújított officium alaposan átgondolt, gazdag tartalmú kísérlet arra, hogy történeti alapon ismét rátaláljunk a zsolozsma igazi lényegére és teljes értelmére: legyen napjaink ritmikus, Istenbe kapcsoló lélegzetvétele és tudatos bekapcsolódás húsz évszázad szakadatlan istendicséretébe.

S. M.